અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

પી.એસ. સાઈરામ અને ઓર્ઝ.

વી.

પી.એસ. રામા રાવ પિસે અને ઓર્ઝ.

તારીખ ૪ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૪

[વાય.કે. સભરવાલ અને બી.એન. અગ્રવાલ, ન્યાયમૂર્તીઓ]

હિન્દુ કાયદો:

હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬; કલમ ૬એ નું સ્પષ્ટતા અને કર્ણાટક અમેન્ડમેન્ટ એક્ટ, ૧૯૫૦ દ્વારા તેમાં કરવામાં આવેલ સુધારો:

શેડ્યૂલની આઈટમ નં. ૧, ૨, ૩ અને ૪ પરની મિલકતના ભાગીપત્ર માટેનો દાવો અને સંયુક્ત કુટુંબના વ્યવસાયના હિસાબોની રજૂઆત – પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા શેડ્યૂલની આઈટમ નં. ૩ પરની મિલકતની વસીયત કરવી

– પડકાર – ટ્રાયલ કોર્ટે વસીયતનું અમલીકરણ સાબિત થયું નથી અને આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૪ પરની મિલકતો સંયુક્ત કુટુંબના વ્યવસાયમાંથી પ્રતિવાદી નં. ૧ (વાદીના પિતા) દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવી હતી તેવું ઠેરવીને દાવો ડિક્રી કર્યો – જો કે, આઈટમ નં. ૪ પરની મિલકત વેચાઈ ગઈ હોવાથી ભાગીપત્ર માટે ઉપલબ્ધ ન હતી – હાઈકોર્ટ દ્વારા માન્ય રાખવામાં આવી પરંતુ એક્ટની કલમ ૬એ ની લાગુ પડતી ન હોવાનું નકારી કાઢવામાં આવ્યું અને તે મુજબ ડિક્રીમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો – અપીલ પર, ઠેરવેલ કે: વ્યક્તિગત સભ્યના નામ પરની મિલકત સંયુક્ત કુટુંબની છે તેવી ધારણા વ્યવસાયને લાગુ કરી શકાતી નથી – સંયુક્ત કુટુંબ ભંડોળમાંથી વ્યવસાયમાં કોઈ રોકાણ નથી – વ્યવસાયના હેતુ માટે મિલકતનો ઉપયોગ સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત માટે નુકસાનકારક હોવાનું સાબિત થતું નથી – કોઈપણ ભેળસેળ દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવો નથી – તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવતો વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય ગણી શકાય નહીં – તેથી, વ્યવસાયની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી મિલકતો સ્વ–હસ્તગત મિલકતો બને છે – પ્રતિવાદી નં. ૧/ટેસ્ટેટર આવી મિલકતની વસીયત કરી શકતા હતા – દાવાના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન ટેસ્ટેટરનું અવસાન થયું, તેનો હિસ્સો વારસાઈ દ્વારા તેના વારસદારોને પ્રાપ્ત થયો – તે મુજબ વારસદારો માટે ડિક્રી/હિસ્સો સંશોધિત કરવામાં આવ્યો.

વસીયતનું અમલીકરણ – આવશ્યકતાઓ અંગે ઠેરવેલ કે: નર્વસ નબળાઈના કારણે સહી કરવાને બદલે પ્રતિવાદી નં. ૧/ટેસ્ટેટરે તેમનો ડાબો અંગૂઠો મૂકેલ – બચાવપક્ષના સાક્ષીનો પુરાવો તેને પૂરા પાડવામાં આવેલા કારણોને સમર્થન આપે છે – તેથી વસીયત પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવી.

હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ; કલમ ૬એ – તેમાં કરવામાં આવેલ સુધારો – લાગુ પડતી અંગે ઠેરવેલ કે: સુધારાની લાગુ પડતી પર હાઇકોર્ટના નિર્ણયને પડકારતી અપીલની ગેરહાજરીમાં, નિર્ણયની ચોકસાઈની તપાસ કરી શકાતી નથી.

અપીલકર્તા–વાદીએ સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતના ભાગીપત્ર માટે અને પ્રતિવાદી નં. ૧ (વાદીના પિતા) દ્વારા ચલાવવામાં આવતા સંયુક્ત કુટુંબના વ્યવસાયના સંબંધમાં હિસાબોની રજૂઆત માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. પ્રતિવાદી નં. ૧ ને તેમની પહેલી પત્નીથી એક પુત્ર અને બે પુત્રીઓ હતી અને બીજી પત્ની (પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ)) થી એક પુત્ર (પ્રતિવાદી નં. ૨) અને ચાર પુત્રીઓ હતી. તેમણે શેડ્યૂલની આઇટમ નં. ૩ પરની મિલકત પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(ઇ) અને ૨ ની તરફેણમાં વસીયત કરીને એક વસીયત અમલમાં મૂકી હતી. દાવાના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન, પ્રતિવાદી નં. ૧ નું અવસાન થયું અને તેમની

પહેલી પત્નીનું અવસાન અગાઉ થયું હતું. ટ્રાયલ કોર્ટે ઠેરવ્યું કે પ્રતિવાદી નં. ૧ એ શેડ્યૂલની આઈટમ નં. ૧ ની મિલકતમાં સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય શરૂ કર્યો હતો અને બાદમાં સંયુક્ત કુટુંબના વ્યવસાયની આવકમાંથી આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૪ ની મિલકતો હસ્તગત કરી હતી. અને પ્રતિવાદીઓ વસીયતના યોગ્ય અમલીકરણને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા. જો કે, હિન્દુ સક્સેસન (કર્ણાટક અમેન્ડમેન્ટ) એક્ટની કલમ ૬એ ની શરતો અનુસાર પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(એ) અને ૧(બી) (પહેલી પત્નીની પુત્રીઓ) હિન્દુ સક્સેસન એક્ટમાં કર્ણાટક સુધારો અમલમાં આવતા પહેલા લગ્ન કર્યા હોવાને કારણે મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સા માટે હકદાર ન હતા. ટ્રાયલ કોર્ટે આઈટમ નં. ૪ ની મિલકત સિવાયના ભાગીપત્ર માટેનો દાવો ડિક્રી કર્યો જે પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા વેચી દેવામાં આવી હતી. તેનાથી વ્યથિત થઈને, બંને પક્ષકારોએ અપીલો દાખલ કરી. હાઈકોર્ટે એક્ટની કલમ ૬એ લાગુ પડતી નથી તેવું ઠેરવીને ટ્રાયલ કોર્ટના તારણોને માન્ય રાખ્યા અને તે મુજબ ડિક્રી અને મિલકતોમાંનો હિસ્સો સંશોધિત કર્યો. આથી હાલની અપીલ.

અપીલકર્તાઓ તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત પર પ્રતિવાદી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય ન હતો; કે વ્યવસાયની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી મિલકતો તે કારણોસર પ્રતિવાદી નં. ૧ ની સ્વ–હસ્તગત મિલકતો બની ગઈ

હતી; કે વસીયત યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી અને વાદી/સામાવાળાઓ વ્યવસાયની આવકમાંથી પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા હસ્તગત કરાયેલી મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સા માટે હકદાર ન હતા; અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ના અવસાન પર, વાદી આઈટમ નં. ૧ ની મિલકતમાં ૧૧/૪૦મો હિસ્સો અને આઈટમ નં. ૨ ની મિલકતમાં ૧/૧૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હતો.

સામાવાળાઓ તરફથી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો હોવાથી, તેની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી મિલકત સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત બની ગઈ હતી અને ભાગીપત્ર માટે જવાબદાર હતી; અને કર્ણાટક અમેન્ડમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ હોવાને કારણે તેની બહેનો મિલકતમાં યોગ્ય હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હતી.

અપીલ આંશિક રીતે મંજૂર કરતાં, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

૧.૧. તે સુસ્થાપિત છે કે જે સ્થાવર મિલકત વ્યક્તિગત સભ્યના નામ પર છે, તે સંયુક્ત કુટુંબની છે તેમ ધારણા કરવામાં આવે છે, બશર્તે તે સાબિત થાય કે તેની હસ્તાંતરણ વખતે સંયુક્ત કુટુંબ પાસે પૂરતું ન્યૂક્લિયસ હતું, પરંતુ આવી કોઈ ધારણા વ્યવસાયને લાગુ કરી શકાતી નથી. [૧૦૬–એ, બી]

વી.ડી. ધનવાતેય વિ. ધ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ, એમ.પી. નાગપુર, [૧૯૬૮] ૨ એસ.સી.આર. ૬૨, નું પાલન કરવામાં આવ્યું.

જી. નારાયણ રાજુ વિ. જી. ચમારાજુ અને ઓર્ઝ., [૧૯૬૮] ૩ એસ.સી.આર. ૪૬૪ અને મેસર્સ પ્યારે લાલ આદિશ્વર લાલ વિ. ધ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ, દિલ્હી, [૧૯૬૦] ૩ એસ.સી.ક. ૬૬૯, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૧.૨. સંયુક્ત કુટુંબે કોઈપણ સમયે વ્યવસાયમાં એક પણ કોડીનું રોકાણ કર્યું ન હતું કારણ કે તે પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા બજારમાંથી ધિરાણ મેળવીને શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. વાદીના મતે પણ, સદર મિલકતનો માત્ર એક ભાગ ૧૯૪૮ ના વર્ષમાં એક વ્યક્તિને પટ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો જેણે ૧૯૫૨ ના વર્ષમાં તે ખાલી કર્યો હતો. પરંતુ તે જાણી શકાતું નથી કે આ સમયગાળા દરમિયાન સદર ભાગનું ભાડું શું હતું. સદર ભાગ કોઈને ભાડે આપવામાં આવ્યો હતો કે ત્યારબાદ ખાલી રહ્યો હતો તે દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવો નથી. મિલકતના અન્ય ભાગના સંબંધમાં, માત્ર એક ભાગમાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા હતા. ટ્રાયલ કોર્ટે શોધી કાઢ્યું કે પ્રતિવાદી નં. ૧ તેમની પહેલી પત્ની અને વાદી/પુત્ર સહિત તેના બાળકો સાથે ૧૯૬૯ સુધી તેમાં રહેતા હતા જ્યારે તેમની પહેલી પત્નીનું અવસાન થયું હતું અને વાદી પણ તે જ મિલકતમાં પોતાનો

અલગ વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા હતા. તેણે વધુમાં શોધી કાઢ્યું કે ૧૯૭૦ માં પ્રતિવાદી નં. ૧ ના સુમિત્રા બાઈ–પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ) સાથે લગ્ન થવાને કારણે, વાદી અને તેના પિતા (પ્રતિવાદી નં. ૧) વચ્ચે મતભેદો ઊભા થયા જેના પરિણામે પ્રતિવાદી નં. ૧ અન્ય મકાનમાં ખસી ગયા અને તેની બીજી પત્ની સાથે તેમાં રહેવા લાગ્યા. આ હકીકતો પૂરતા પ્રમાણમાં સાબિત કરે છે કે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતનો ઉપયોગ માત્ર કર્તા (પ્રતિવાદી નં. ૧) દ્વારા જ નહીં પરંતુ હિન્દુ સંયુક્ત કુટુંબના જુનિયર સભ્ય દ્વારા પણ વ્યવસાયિક જગ્યા તરીકે કરવામાં આવી રહ્યો હતો. પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા તેને વ્યવસાયિક જગ્યા તરીકે ઉપયોગ કરવો તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત માટે કોઈપણ પ્રકારે નુકસાનકારક હતો તે દર્શાવવા માટે કોઈપણ પ્રકારની સામગ્રી નથી. શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૧ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવતો વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય ગણી શકાય નહીં અને તે સમગ્ર સમય દરમિયાન તેનો અલગ વ્યવસાય રહ્યો હતો, ખાસ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે કોઈ ભેળસેળ દર્શાવવા માટે ન તો કોઈ કેસ હતો કે ન તો પુરાવો હતો. તેથી, સદર વ્યવસાયની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી શેડ્યૂલની આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૪ તરીકે સૂચિબદ્ધ મિલકતોને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની સ્વ–હસ્તગત તરીકે ગણવી પડશે. આઈટમ નં. ૩ પરની મિલકત પ્રતિવાદી નં. ૧ ની સ્વ–હસ્તગત હોવાથી, નીચેની બંને કોર્ટો એ નિષ્કર્ષ પર આવવામાં ન્યાયસંગત ન હતી કે

પ્રતિવાદી નં. ૧ ને વસીયત અમલમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો. [૧૦૮–એ–એચ]

૧.૩. તે સાચું છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧ સાક્ષર વ્યક્તિ હતા, પરંતુ તેમણે વસીયત પર સહી કરવાને બદલે તેમનો ડાબો અંગૂઠો મૂક્યો હતો, તેનું કારણ વસીયત, એક્ષ્હિબિટ ડી.૧૩ માં જ ઉલ્લેખ મળે છે, જેમાં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે નર્વસ નબળાઈના કારણે પ્રતિવાદી નં. ૧ ના હાથ ધ્રુજી રહ્યા હોવાથી, તેઓ વસીયત પર તેમનો ડાબો અંગૂઠો મૂકી રહ્યા છે. વકીલનામા (એક્ષ્હિબિટ પી.૨૮) પર પણ પ્રતિવાદી નં. ૧ એ તેમનો ડાબો અંગૂઠો મૂક્યો હતો, પરંતુ સહી કરી ન હતી. ટેસ્ટેટર દ્વારા તેના પર સહી ન કરવા અને તેનો ડાબો અંગૂઠો મૂકવા માટે વસીયતમાં આપવામાં આવેલ કારણ માત્ર બચાવપક્ષના સાક્ષીઓ ૧ અને ૩ ના પુરાવાથી જ સમર્થન પામતું નથી, પરંતુ એ હકીકત દ્વારા પણ સમર્થન પામે છે કે તેમણે વકીલનામા (એક્ષ્હિબિટ પી.૨૮) પર પણ તેમનો ડાબો અંગૂઠો મૂક્યો હતો. આ હકીકતો દર્શાવે છે કે પહેલો આધાર જેણે નીચેની કોર્ટોને એવું ઠેરવવા માટે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે પ્રતિવાદીઓ વસીયતનું યોગ્ય અમલીકરણ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે તે અવાજબી હતો. [૧૦૯–બી, સી, ડી]

૧.૪. વાદીએ તેના પિતા સામે ભાગીપત્ર માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેઓ ટેસ્ટેટર હતા, ટેસ્ટેટર દ્વારા આઈટમ નં. ૩ ની મિલકત તેની બીજી પત્ની, પ્રતિવાદી નં. ૧(ઈ) ની તરફેણમાં વસીયત કરવામાં, તેની તરફેણમાં જીવન એસ્ટેટનું સર્જન કરવામાં અને ત્યારબાદ તેના પુત્ર, પ્રતિવાદી નં. ૨ ની તરફેણમાં કરવામાં કોઈ અસામાન્ય વાત ન હતી; કે વસીયતમાં એવું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે કે ટેસ્ટેટરે અગાઉ જ તેની પહેલી પત્નીના નામ પર એક મકાન ખરીદ્યું હતું જ્યાં વાદી સહિત તેના બાળકો તેનાથી રહેતા હતા અને તેણે સદર મકાન પહેલી પત્નીની ચાર પુત્રીઓને આપ્યું હતું. આ દર્શાવે છે કે તેની બીજી પત્ની અને તેની પાસેથી તેના પુત્રની તરફેણમાં વસીયત હેઠળ આઈટમ નં. ૩ ની મિલકતની વસીયત કરવામાં ટેસ્ટેટરનું આચરણ અસામાન્ય કહી શકાય નહીં. તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૧ એ પ્રશ્નવાળી વસીયત યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકી હતી અને પરિણામે, વાદી શેડ્યૂલની આઈટમ નં. ૩ પર વર્ણવેલી મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. [૧૧૦–બી, સી, ડી]

૧.૫. સુધારા એક્ટની કલમ ૬ નું સ્પષ્ટતા ૧ નિર્ધારિત કરે છે કે આ કલમના હેતુઓ માટે, હિન્દુ મિતક્ષરા સહદાયીનો હિસ્સો એ મિલકતમાંનો હિસ્સો ગણવામાં આવશે જે તેને ફાળવવામાં આવ્યો હોત જો તેના મૃત્યુની બરાબર પહેલાં મિલકતનું ભાગીપત્ર થયું હોત, તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના કે તે ભાગીપત્ર દાવો કરવા માટે હકદાર હતો કે નહીં. આ દર્શાવે છે કે પુરૂષ હિન્દુના

હિસ્સાને નિર્ધારિત કરવા માટે, એક કાલ્પનિક ભાગીપત્ર માનવું પડશે અને સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાંનો હિસ્સો, જે કાલ્પનિક ભાગીપત્રમાં તેને ફાળવી શકાયો હોત, તે તેના વારસદારોને પ્રાપ્ત થશે. [૧૧૦–ઈ, એફ]

૧.૬. હાલના કેસમાં, જો ભાગીપત્ર થયું હોત, તો પ્રતિવાદી નં. ૧ ને સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં $૧/૪$ મો હિસ્સો ફાળવવામાં આવ્યો હોત અને $૧/૪$ મો હિસ્સો દરેક તેના બે પુત્રો – વાદી અને પ્રતિવાદી નં. ૨ ને ગયો હોત અને $૧/૪$ મો હિસ્સો પ્રતિવાદી નં. ૧(ઈ) ને ગયો હોત, જેઓ પ્રતિવાદી નં. ૨ ના માતા હતા. દાવાના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન પ્રતિવાદી નં. ૧ નું અવસાન થયું હોવાથી, તેનો $૧/૪$ મો હિસ્સો, જે તેને કાલ્પનિક ભાગીપત્રમાં મળ્યો હોત, તે વારસાઈ દ્વારા તેના દસ વારસદારોને, એટલે કે વાદી અને સામાવાળાઓને પ્રાપ્ત થશે. તે અનુસાર, વાદગ્રસ્ત ચુકાદાઓ અને ડિક્રીઓમાં તે હદ સુધી ફેરફાર કરવામાં આવે છે કે વાદી આઈટમ નં. ૧ માં વર્ણવેલી મિલકતમાં ૧૧/૪૦મો હિસ્સો અને આઈટમ નં. ૨ માં વર્ણવેલી મિલકતમાં ૧/૧૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે, પરંતુ તે શેડ્યૂલની આઈટમ નં. ૩ માં વર્ણવેલી મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. [૧૧૧–બી, ઈ]

૧.૭. કર્ણાટક સુધારો લાગુ પડતો નથી તેમ ઠેરવ્યા પછી વાદી અને તેની બહેનોનો હિસ્સો ઘટાડતા હાઇકોર્ટે આપેલા નિર્ણય સામે કોઈપણ અપીલની ગેરહાજરીમાં, વાદી માટે સદર નિર્ણયને પડકારવો ખુલ્લો નથી કારણ કે તેના પલટાવાથી વાદી અને તેની બહેનોનો હિસ્સો વધી જશે. તેથી, આ અપીલમાં કર્ણાટક સુધારાની લાગુ પડતી અંગે હાઇકોર્ટના નિર્ણયની ચોકસાઈમાં જવું આ કોર્ટ માટે શક્ય નથી. [૧૧૦–એચ; ૧૧૧–એ]

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૮૧૭ ઓફ ૨૦૦૨.

કર્ણાટક હાઇકોર્ટના આર.એફ.એ. નં. ૭૨૦ ઓફ ૧૯૯૭ ના તારીખ ૮.૩.૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

યુ.યુ. લલિત અને રાજેશ મહાલે અપીલકર્તા તરફે.

એસ.કે. કુલકર્ણી, એમ. ગિરીશ કુમાર, અંકુર એસ. કુલકર્ણી અને કે.એચ. નોબિન સિંહ સામાવાળા નં. ૩ તરફે.

જોસેફ પૂરકટ અને પ્રશાંત કુમાર સામાવાળાઓ નં. ૬–૮ તરફે.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તી બી.એન. અગ્રવાલ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

બી.એન. અગ્રવાલ, જે. વિશેષ પરવાનગી દ્વારા આ અપીલમાં, અપીલકર્તાઓ, જેઓ પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(ઇ) અને ૨ હતા, તેમણે અપીલોમાં કર્ણાટક હાઇકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને પડકાર્યો છે જેના દ્વારા એવું નિર્દેશ કરવામાં આવ્યું છે કે વાદી અરજી સાથે જોડાયેલા શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૧, ૨ અને ૩ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતોમાં ૧૧/૩૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર છે અને તેના દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટની ડિક્રીમાં ફેરફાર કર્યો છે જેમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે વાદી સદર મિલકતોમાં ૧/૮મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.

વાદીએ શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૧ થી ૪ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતોમાં ૧/૭મો હિસ્સો દાવો કરીને ભાગીપત્ર માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો અને પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા મેસર્સ પિસે એન્ડ સન્સ ના નામ અને શૈલી હેઠળ ચલાવવામાં આવતા સંયુક્ત કુટુંબના વ્યવસાયના સંબંધમાં હિસાબોની રજૂઆત માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો અને તેનો કેસ ટૂંકમાં એ હતો કે પી. ઈશ્વર રાવના ત્રણ લગ્ન થયા હતા અને બીજા લગ્નથી, તેમને બે પુત્રો હતા, એટલે કે પી.ઈ. સદાસિવ રાવ (પ્રતિવાદી નં. ૧) અને પી.ઈ. પાંડુરંગ રાવ. અન્ય બે લગ્નોથી પણ, પી. ઈશ્વર રાવને બાળકો હતા અને તેમણે તેમના જીવનકાળ દરમિયાન વિવિધ મિલકતો

હસ્તગત કરી હતી જે તેમની સ્વ–હસ્તગત હતી પરંતુ તે સામાન્ય મિશ્રણમાં મૂકવામાં આવી હતી. ૨૯ નવેમ્બર, ૧૯૪૭ ના રોજ, પી. ઈશ્વર રાવે કુટુંબ વ્યવસ્થાપન ડીડ અમલમાં મૂક્યું જેના દ્વારા બેંગ્લોર શહેરમાં કોમર્શિયલ સ્ટ્રીટમાં હોલ્ડિંગ નં. ૩૫ ધરાવતી મિલકતો (શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૧ તરીકે વર્ણવેલી) અને તે જ શહેરની અંદર કેવલરી રોડમાં આવેલી હોલ્ડિંગ નં. ૨૬૨ પી.ઈ. સદાસિવ રાવ (પ્રતિવાદી નં. ૧) અને તેના ભાઈ પી.ઈ. પાંડુરંગ રાવને સંયુક્ત રીતે ફાળવવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, પી.ઈ. પાંડુરંગ રાવ દ્વારા એક દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં સમાધાન સુધી પહોંચવામાં આવ્યું હતું અને ઓ.એસ. નં. ૫૬ ઓફ ૧૯૬૧ માં તારીખ ૨૨ જાન્યુઆરી, ૧૯૬૩ ના રોજ પાસ થયેલા સમાધાન હુકમનામા હેઠળ આઈટમ નં. ૧ ની મિલકત પ્રતિવાદી નં. ૧ ને ફાળવવામાં આવી હતી જ્યારે બીજી મિલકત પી.ઈ. પાંડુરંગ રાવને ફાળવવામાં આવી હતી. પી.ઈ. સદાસિવ રાવના બે લગ્ન થયા હતા. તેની પહેલી પત્ની – ગોદાવરી બાઈથી, તેને એક પુત્ર પી.એસ. રામારાવ પિસે હતો, જે વાદી છે, ઉપરાંત ચાર પુત્રીઓ એટલે કે પી. આશા દેવી [પ્રતિવાદી નં. ૧(એ)], પી. જયલક્ષ્મી [પ્રતિવાદી નં. ૧(બી)], પી.એસ. લલિતા [પ્રતિવાદી નં. ૧(સી)] અને પી.એસ. શાંતા [પ્રતિવાદી નં. ૧(ડી)]. બીજી પત્ની– સુમિત્રા બાઈ [પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ)] થી, પી.ઈ. સદાસિવ રાવને એક પુત્ર હતો, એટલે કે પી.એસ. સાઈ રામ [પ્રતિવાદી નં. ૨] ઉપરાંત ત્રણ પુત્રીઓ, એટલે કે રેખા [પ્રતિવાદી નં. ૧(એફ)], માલા [પ્રતિવાદી નં. ૧(જી)] અને પ્રભા [પ્રતિવાદી

નં. ૧(એચ)]. પ્રતિવાદી નં. ૧ એ આઈટમ નં. ૧ મિલકતના એક ભાગમાં ટેક્સટાઇલ્સ અને ટેલરિંગનો સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય શરૂ કર્યો અને સદર વ્યવસાયની આવકમાંથી, તેમણે આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૬ ની મિલકતો હસ્તગત કરી. વાદીનો વધુ કેસ એ હતો કે ભલે દાવાની મિલકતો પ્રતિવાદી નં. ૧ અને તેના બે પુત્રોના સંયુક્ત કુટુંબની હતી, એટલે કે વાદી અને પ્રતિવાદી નં. ૨, પ્રતિવાદી નં. ૧ એ ૨૩ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૮ ના રોજ સેટલમેન્ટ ડીડ અમલમાં મૂક્યું જેના હેઠળ તેમણે પ્રતિવાદી નં. ૨ ની તરફેણમાં આઈટમ નં. ૧ મિલકત સેટલ કરી. ત્યારબાદ, પ્રતિવાદી નં. ૨ એ પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા ૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૩ ના રોજ અમલમાં મૂકાવેલી વસીયત મેળવી જેના હેઠળ પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(ઇ) અને ૨ ની તરફેણમાં આઈટમ નં. ૩ મિલકતની વસીયત કરવામાં આવી જે બનાવટી હતી. પક્ષકારોને મિલકતોના સંયુક્ત આનંદ માણવામાં મુશ્કેલી પડી રહી હોવાથી, તેણે હાલનો દાવો દાખલ કરવાની આવશ્યકતા ઊભી કરી.

સદર દાવામાં, પ્રતિવાદીઓએ વાદીના કેસને પડકારતું લિખિત કથન દાખલ કર્યું. તેમના મતે, આઈટમ નં. ૧ મિલકત પી. ઈશ્વર રાવની સ્વ–હસ્તગત હતી અને પરિણામે, પ્રતિવાદી નં. ૧ ની હતી, જેમણે બજારમાંથી ભંડોળ ઊભું કર્યા પછી, સદર મિલકતમાં ટેલરિંગનો પોતાનો અલગ વ્યવસાય શરૂ કર્યો હતો જેની સાથે સંયુક્ત કુટુંબનો બિલકુલ કોઈ સંબંધ ન હતો, વધુમાં જ્યારે સંયુક્ત

કુટુંબ પાસે ન તો કોઈ ભંડોળ હતું કે ન તો કોઈપણ સમયે તેના દ્વારા સદર વ્યવસાયમાં કોઈ ભંડોળ રોકવામાં આવ્યું હતું. તેમના મતે, સદર વ્યવસાયની આવકમાંથી, પ્રતિવાદી નં. ૧ એ અન્ય મિલકતો હસ્તગત કરી જે શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૪ તરીકે વર્ણવેલી છે અને, તેથી, તે પણ તેમની સ્વ–હસ્તગત છે, પરિણામે, તેમને તેની સાથે વ્યવહાર કરવાનો પૂરો અધિકાર હતો. તે અનુસાર, ૨૩ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૮ ના રોજનું સેટલમેન્ટ ડીડ અને પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા ૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૩ ના રોજ અમલમાં મૂકાયેલ વસીયત અસલી અને વેધક હતી અને, પરિણામે, વાદી દાવાની મિલકતોમાં કોઈપણ હિસ્સો દાવો કરવા માટે હકદાર ન હતો. એ જણાવી શકાય છે કે દાવાના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન, ફેબ્રુઆરી ૧૯૯૪ માં પ્રતિવાદી નં. ૧ નું અવસાન થયું અને તેમની પહેલી પત્નીનું અવસાન અગાઉ થયું હોવાથી, તેમની પહેલી પત્નીની ચાર પુત્રીઓને પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(એ) થી ૧(ડી) તરીકે, બીજી પત્નીને પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ) તરીકે અને તેની ત્રણ પુત્રીઓને પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(એફ) થી ૧(જી) તરીકે પક્ષકાર બનાવવામાં આવી હતી.

ટ્રાયલ દરમિયાન, બંને પક્ષકારોએ પોતપોતાના કેસના સમર્થનમાં પુરાવા રજૂ કર્યા અને ટ્રાયલના અંતે, વિદ્વાન સિવિલ જજે તારણો નોંધ્યા કે શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૧ તરીકે વર્ણવેલી મિલકત સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત હતી, તેમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા શરૂ કરાયેલ વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય હતો અને

તેની આવકમાંથી, આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૪ મિલકતો હસ્તગત કરવામાં આવી હોવાથી, તે પણ સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત બની ગઈ. તારીખ ૨૩ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૮ ના કુટુંબ સેટલમેન્ટ ડીડ અમાન્ય હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું. તે વધુમાં ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદીઓ વસીયતનું યોગ્ય અમલીકરણ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા. કોર્ટે ઠેરવ્યું કે હિન્દુ સક્સેસન (કર્ણાટક અમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૯૦ ની કલમ ૬એ [જે હવે પછી 'કર્ણાટક સુધારો' તરીકે ઉલ્લેખિત છે] જે સહદાયી મિલકતમાં પુત્રીને સમાન અધિકાર આપે છે, તે હાલના કેસમાં લાગુ પડે છે, પરંતુ પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પહેલી પત્નીની બે પુત્રીઓ, પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(એ) અને ૧(બી), દાવાની મિલકતોમાં કોઈપણ હિસ્સા માટે હકદાર ન હતી, કારણ કે તેઓ કર્ણાટક સુધારો હિન્દુ સક્સેસન એક્ટમાં અમલમાં આવતા પહેલા લગ્ન કરી ચૂકી હતી. ઉપરોક્ત તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટે આઈટમ નં. ૧, ૨ અને 3 મિલકતોના સંબંધમાં ભાગીપત્ર માટેનો દાવો ડિક્રી કર્યો જેમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે વાદી ૧/૮મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર છે. આઈટમ નં. ૪ મિલકતના સંબંધમાં ભાગીપત્ર માટે કોઈ ડિક્રી પાસ કરવામાં આવી ન હતી કારણ કે દાવા દાખલ કરવાની તારીખ પહેલાં, તે અગાઉથી જ પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા શ્રીમતી આદિલક્ષ્મીને વેચી દેવામાં આવી હોવાને કારણે ભાગીપત્ર માટે ઉપલબ્ધ ન હતી, જેમને દાવામાં પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા ન હતા. તે વધુમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે વાદી વ્યવસાયના સંબંધમાં હિસાબોની રજૂઆત માટેની

ડિક્રી મેળવવા માટે હકદાર છે અને અંતિમ ડિક્રી પાસ કરતી વખતે રકમ નક્કી કરવામાં આવશે.

ટ્રાયલ કોર્ટની ડિક્રીને પડકારતા, બે અપીલો દાખલ કરવામાં આવી હતી, એક વાદી દ્વારા અને બીજી પ્રતિવાદી નં. ૨ અને તેની માતા–પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ) દ્વારા કર્ણાટક હાઇકોર્ટ સમક્ષ. હાઇકોર્ટે તમામ મુદ્દાઓ પર ટ્રાયલ કોર્ટના તારણોને માન્ય રાખ્યા, સિવાય કે કર્ણાટક સુધારાની કલમ ૬એ ની લાગુ પડતીના સંબંધમાં જેના માટે સ્પષ્ટપણે ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે તે હાથ પરના કેસમાં કોઈ લાગુ પડતી રહેશે નહીં અને તે અનુસાર પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પુત્રીઓ સહદાયી તરીકે સહદાયી મિલકતમાં અધિકાર દાવો કરી શકી નહીં અને આને ધ્યાનમાં રાખીને, શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૧ થી ૩ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતોમાં વાદીને ૧/૮મો હિસ્સો મંજૂર કરતી ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો અને ડિક્રી સંશોધિત કરવામાં આવ્યા છે અને એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે વાદી અને પ્રતિવાદી નં. ૨ શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૧ થી ૩ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતોમાં દરેક ૧૧/૩૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હશે અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની સાત પુત્રીઓ અને વિધવામાંથી દરેક તેમાં ૧/૩૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હશે. આથી, વિશેષ પરવાનગી દ્વારા આ અપીલ.

વિદ્વાન વકીલ શ્રી યુ.યુ. લલિતે, અપીલના સમર્થનમાં રજૂઆત કરી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ જે વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા હતા તે તેમનો અલગ વ્યવસાય ન હતો પરંતુ સંયુક્ત કુટુંબનો હતો તેવા ટ્રાયલ કોર્ટના તારણોને હાઇકોર્ટ માન્ય રાખવામાં ન્યાયસંગત ન હતી. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વ્યવસાય પ્રતિવાદી નં. ૧ નો અલગ હોવાથી, સદર વ્યવસાયની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૪ મિલકતો તેમની અલગ મિલકતો બની ગઈ હતી જેમાં વાદીને ભાગીપત્ર દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વસીયતના યોગ્ય અમલીકરણને સાબિત કરવામાં પ્રતિવાદીઓ નિષ્ફળ ગયા છે તે તારણ ક્ષતિગ્રસ્ત છે કારણ કે પક્ષકારો તરફથી રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓની યોગ્ય રીતે વિચારણા કર્યા વિના તે પહોંચવામાં આવ્યું હતું અને પરિણામે, વાદી આઈટમ નં. ૩ મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર ન હતો. છેલ્લે, રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ના અવસાન પર, વાદી હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬ (જે હવે પછી 'એક્ટ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૬ ની શરતો અનુસાર આઈટમ નં. ૧ મિલકતમાં માત્ર ૧૧/૪૦મો હિસ્સો અને આઈટમ નં. ૨ મિલકતમાં ૧/૧૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હતો, પરંતુ હાઇકોર્ટે તે ૧૧/૩૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર છે તેમ ઠેરવીને ભૂલ કરી છે. બીજી બાજુ, વાદી/સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે કોર્ટો વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો હતો અને તેની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી મિલકતો સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતો

બની ગઈ હતી અને વાદી તેમાં ભાગીપત્ર દાવો કરવા માટે હકદાર હતો તેમ ઠેરવવામાં ન્યાયસંગત હતી. જ્યાં સુધી વસીયતનો સંબંધ છે, તે રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે બંને કોર્ટોએ પક્ષકારો તરફે રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓની યોગ્ય રીતે વિચારણા કર્યા પછી તારણ નોંધ્યું હતું અને કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. છેલ્લે, રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કર્ણાટક સુધારાની લાગુ પડતી અંગે ટ્રાયલ કોર્ટના નિર્ણયને ઉલટાવી દેવામાં હાઇકોર્ટ ન્યાયસંગત ન હતી અને તેને લાગુ ન પડતો હોવાનું ઠેરવીને દાવાની મિલકતોમાં વાદી અને તેની બહેનોનો હિસ્સો ઘટાડ્યો હતો.

હાલની અપીલમાં નિર્ણય લેવાનો મહત્વનો પ્રશ્ન એ છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવતો વ્યવસાય તેમનો અલગ વ્યવસાય હતો કે તે પોતાના અને પોતાના પુત્રોથી બનેલા સંયુક્ત કુટુંબનો હતો? તે સુસ્થાપિત છે કે જ્યાં સુધી સ્થાવર મિલકતનો સંબંધ છે, જો તે વ્યક્તિગત સભ્યના નામ પર હોય, તો એવી ધારણા રહેશે કે તે સંયુક્ત કુટુંબની છે, બશર્તે તે સાબિત થાય કે તેની હસ્તાંતરણ વખતે સંયુક્ત કુટુંબ પાસે પૂરતું ન્યૂક્લિયસ હતું, પરંતુ આવી કોઈ ધારણા વ્યવસાયને લાગુ કરી શકાતી નથી. આ સંદર્ભમાં જી. નારાયણ રાજુ વિ. જી. ચમારાજુ અને ઓર્ઝ., [૧૯૬૮] ૩ એસ.સી.આર. ૪૬૪ ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઈ શકાય છે જેમાં ભાગીપત્રના દાવામાં બચાવ લેવામાં આવ્યો હતો કે અંબિકા સ્ટોર્સનો વ્યવસાય પ્રતિવાદીનો અલગ વ્યવસાય હતો

કારણ કે વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબના ભંડોળમાંથી કે ઓછામાં ઓછા સંયુક્ત કુટુંબના સભ્યોના પ્રયાસોથી વિકસ્યો ન હતો જેને ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ હાઇકોર્ટે સ્વીકાર્યો હતો. જ્યારે આ મારો અપીલમાં આ કોર્ટ સમક્ષ લાવવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે હાઇકોર્ટના ચુકાદાને માન્ય રાખતા, કોર્ટે પૃષ્ઠ ૪૬૬ પર આ મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:–

> *"તે સારી રીતે સ્થાપિત છે કે હિન્દુ કાયદા હેઠળ એવી કોઈ ધારણા નથી કે સંયુક્ત કુટુંબના કોઈપણ સભ્યના નામ પર રહેલો વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય છે ભલે તે સભ્ય સંયુક્ત કુટુંબનો મેનેજર હોય. જ્યાં સુધી તે બતાવી ન શકાય કે સહદાયીના હાથમાં વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત અથવા સંયુક્ત કુટુંબના ભંડોળની સહાયથી વિકસ્યો હતો અથવા વ્યવસાયની કમાણી સંયુક્ત કુટુંબની એસ્ટેટ સાથે ભળી ગઈ હતી, વ્યવસાય મુક્ત અને અલગ રહે છે."*

મેસર્સ પ્યારે લાલ આદિશ્વર લાલ વિ. ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, દિલ્હી [૧૯૬૦] ૩ એસ.સી.આર. ૬૬૯ ના કેસમાં, ભારતીય ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૨૨ ની કલમ ૬૬(૧) હેઠળ કરવામાં આવેલા સંદર્ભ પર પંજાબ હાઇકોર્ટ દ્વારા પાસ કરવામાં આવેલા આદેશમાંથી ઉદ્ભવનાર અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે આ કોર્ટ સમક્ષ સમાન પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો હતો. તે કેસમાં,

એક આદિશ્વર લાલ એક બેંકના ટ્રેઝરર હતા જેને બે પુત્રો હતા અને તેઓ હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબના સભ્યો હતા. તેના પુત્રોમાંથી એક, એટલે કે શીલ ચંદ્ર, તેના પિતાના જીવનકાળ દરમિયાન બેંકમાં ઓવરસીઝર તરીકે નોકરી કરતા હતા અને પિતાના અવસાન પર, તેમને રૂ. ૧,૭૫૦ ના માસિક પગારે બેંકમાં ટ્રેઝરર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. શીલ ચંદ્રએ, બેંકને સુરક્ષા તરીકે, પોતાના અને તેના નાના ભાઈથી બનેલા હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબની કેટલીક મિલકતો પૂરી પાડી હતી અને ૧૯૫૦–૫૧ ના હિસાબી વર્ષમાં, તેને ટ્રેઝરર તરીકે બેંક પાસેથી રૂ. ૨૩,૨૮૬ ની રકમ મળી હતી. ઇન્કમ ટેક્સ સત્તાવાળાઓએ વિચાર્યું કે આ રકમ શીલ ચંદ્રની પગાર તરીકે વ્યક્તિગત આવક ન હતી પરંતુ હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબની આવકનો ભાગ હતી અને તે હકીકતને કારણે તેને તે રીતે કર લાધો હતો કે તેને ટ્રેઝરર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તેના પિતા તેની અગાઉ બેંકમાં ટ્રેઝરર હતા અને સુરક્ષા તરીકે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત પૂરી પાડવામાં આવી હતી. એસેસિંગ ઓથોરિટી આ નિષ્કર્ષ પર આવી કે એમોલ્યુમેન્ટ્સ કુટુંબની મિલકતને નુકસાન પહોંચાડ્યા વિના કમાયા હોવાનું કહી શકાતું નથી, તે જ હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબના હાથમાં આવક તરીકે કર લાદી શકાતી હતી. એસેસિંગ ઓથોરિટીના નિર્ણયને ઇન્કમ ટેક્સ અપેલાટ ટ્રિબ્યુનલ તેમજ હાઇકોર્ટ દ્વારા સંદર્ભ પર માન્ય રાખવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવામાં આવતા, નિર્ણય ઉલટાવી દેવામાં આવ્યો હતો અને તે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો હતો કે પદ પર નિયુક્ત કુટુંબના સભ્યના સારા

આચરણ માટે સુરક્ષામાં સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત આપવી એ પદના એમોલ્યુમેન્ટ્સને માત્ર ત્યારે જ સંયુક્ત કુટુંબના હાથમાં આવક બનાવવા માટે પૂરતું હતું જો તે બતાવવામાં આવે કે સદર કૃત્ય કુટુંબની મિલકત માટે નુકસાનકારક હતું. સદર કેસમાં, સુરક્ષા પૂરી પાડવાનું કૃત્ય કુટુંબની મિલકત માટે નુકસાનકારક જણાયું ન હોવાથી, કોર્ટે ઠેરવ્યું કે શીલ ચંદ્રને મળેલી આવક હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબની આવક ન હતી પરંતુ તેની વ્યક્તિગત આવક હતી.

વી.ડી. ધનવાતેય વિ. ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, એમ.પી. નાગપુર, [૧૯૬૮] ૨ એસ.સી.આર. ૬૨ ના કેસમાં, આ કોર્ટની એક કોન્સ્ટીટ્યુશન બેંચ પણ સંદર્ભ પર હાઇકોર્ટ દ્વારા પાસ કરવામાં આવેલા આદેશમાંથી ઉદ્ભવનાર અપીલની વિચારણા કરી રહી હતી. તે કેસમાં, સંયુક્ત કુટુંબનું ભંડોળ ભાગીદારી વ્યવસાયમાં રોકવામાં આવ્યું હતું જેણે સંયુક્ત કુટુંબના કર્તાને ભાગીદાર બનવા સક્ષમ બનાવ્યો હતો અને જ્યારે તેને મહેનતાણું ચૂકવવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તેનું મૂલ્યાંકન સંયુક્ત કુટુંબની આવક તરીકે કરવામાં આવ્યું હતું અને લેવાયેલો દ્રષ્ટિકોણ આ કોર્ટ દ્વારા આ ઠેરવીને માન્ય રાખવામાં આવ્યો હતો કે ભાગીદારીમાં સંયુક્ત કુટુંબના ભંડોળનું રોકાણ કર્તાને ભાગીદાર બનવા સક્ષમ બનાવે છે અને તે રોકાણ અને કર્તાને ચૂકવવામાં આવેલા મહેનતાણા વચ્ચે વાસ્તવિક અને પૂરતો સંબંધ હોવાથી, તેને સંયુક્ત કુટુંબની આવક તરીકે ગણવી પડશે. કોન્સ્ટીટ્યુશન બેંચે મેસર્સ પ્યારે લાલ આદિશ્વર લાલ (ઉપર મુજબ) ના

કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણયની નોંધ લીધી અને, સદર કેસના રેશિયોને મંજૂર કરતી વખતે અવલોકન કર્યું કે કર્તા દ્વારા કમાયેલું મહેનતાણું હિન્દુ સંયુક્ત કુટુંબના ભંડોળ માટે નુકસાનકારક હોવાથી, હાઇકોર્ટે અપીલકર્તાની વિરુદ્ધ અને રેવેન્યુની તરફેણમાં આ ઠેરવીને સંદર્ભનો જવાબ આપવામાં ન્યાયસંગત હતી કે કર્તા દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ મહેનતાણું હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબના હાથમાં કરપાત્ર હતું.

હાલના કેસમાં તપાસ કરવાનો પ્રશ્ન એ છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા, જેઓ સંયુક્ત કુટુંબના કર્તા હતા, તેમના અલગ વ્યવસાયને ચલાવવા માટે વ્યવસાયિક જગ્યા તરીકે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત (આઇટમ નં. ૧ મિલકત) નો માત્ર ઉપયોગ કરવો તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત માટે કોઈપણ પ્રકારે નુકસાનકારક હોવાનું કહી શકાય? નિર્વિવાદપણે, સંયુક્ત કુટુંબે કોઈપણ સમયે વ્યવસાયમાં એક પણ કોડીનું રોકાણ કર્યું ન હતું કારણ કે તે પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા બજારમાંથી ધિરાણ મેળવીને શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. વાદીના મતે પણ, સદર મિલકતનો માત્ર એક ભાગ ૧૯૪૮ ના વર્ષમાં મો. શરીફને પટ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો જેણે ૧૯૫૨ ના વર્ષમાં તે ખાલી કર્યો હતો. પરંતુ તે જાણી શકાતું નથી કે આ સમયગાળા દરમિયાન સદર ભાગનું ભાડું શું હતું. ૧૯૫૨ પછી, મો. શરીફ દ્વારા ખાલી કરવામાં આવેલો સદર ભાગ કોઈને ભાડે આપવામાં આવ્યો હતો કે ખાલી રહ્યો હતો તે દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવો નથી. સદર મિલકતના

અન્ય ભાગના સંબંધમાં, નિર્વિવાદપણે, માત્ર એક ભાગમાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા હતા. તે ઉપરાંત, ટ્રાયલ કોર્ટે શોધી કાઢ્યું કે પ્રતિવાદી નં. ૧ તેમની પહેલી પત્ની અને વાદી સહિત તેના બાળકો સાથે ૧૯૬૯ સુધી તેમાં રહેતા હતા જ્યારે તેમની પહેલી પત્નીનું અવસાન થયું હતું અને વાદી પણ તે જ મિલકતમાં પોતાનો અલગ વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા હતા. તેણે વધુમાં શોધી કાઢ્યું કે ૧૯૭૦ ના વર્ષમાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ એ સુમિત્રા બાઈ–પ્રતિવાદી નં. ૧(ઈ) સાથે લગ્ન કર્યા, વાદી અને તેના પિતા વચ્ચે મતભેદો ઊભા થયા જેના પરિણામે પ્રતિવાદી નં. ૧ અન્ય મકાનમાં ખસી ગયા અને તેની બીજી પત્ની સાથે તેમાં રહેવા લાગ્યા. આ હકીકતો પૂરતા પ્રમાણમાં સાબિત કરે છે કે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતનો ઉપયોગ માત્ર કર્તા દ્વારા જ નહીં પરંતુ હિન્દુ સંયુક્ત કુટુંબના જુનિયર સભ્ય દ્વારા પણ વ્યવસાયિક જગ્યા તરીકે કરવામાં આવી રહ્યો હતો. પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા તેને વ્યવસાયિક જગ્યા તરીકે ઉપયોગ કરવો તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત માટે કોઈપણ પ્રકારે નુકસાનકારક હતો તે દર્શાવવા માટે કોઈપણ પ્રકારની સામગ્રી નથી. આ સ્થિતિ હોવાને કારણે, શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૧ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવતો વ્યવસાય સંયુક્ત કુટુંબનો વ્યવસાય ગણી શકાય નહીં અને તે સમગ્ર સમય દરમિયાન તેનો અલગ વ્યવસાય રહ્યો હતો, ખાસ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે કોઈ ભેળસેળ દર્શાવવા માટે ન તો કોઈ કેસ હતો કે ન તો પુરાવો હતો તેવું ઠેરવ્યા સિવાય આપણી પાસે કોઈ વિકલ્પ નથી. વ્યવસાય પ્રતિવાદી નં. ૧

નો અલગ હતો તે અંગેના અમારા ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષને ધ્યાનમાં રાખીને, સદર વ્યવસાયની આવકમાંથી હસ્તગત કરાયેલી શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૨, ૩ અને ૬ તરીકે સૂચિબદ્ધ મિલકતોને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની સ્વ–હસ્તગત તરીકે ગણવી પડશે.

અપીલકર્તાઓ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલની બીજી રજૂઆત તરફ વળતા, એ જોવાનું રહેશે કે આઈટમ નં. ૩ મિલકત સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત હોવાને કારણે, પ્રતિવાદી નં. ૧ સદાસિવ રાવને પ્રશ્નવાળી વસીયત અમલમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો અને સદાસિવ રાવ દ્વારા વસીયતના યોગ્ય અમલીકરણને સાબિત કરવામાં પ્રતિવાદીઓ નિષ્ફળ ગયા તેવા બંને કોર્ટો દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો ક્ષતિગ્રસ્ત હતા કે કેમ. આઈટમ નં. ૩ મિલકત પ્રતિવાદી નં. ૧ ની સ્વ–હસ્તગત હતી તે અંગેના અમારા ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષને ધ્યાનમાં રાખીને, નીચેની બંને કોર્ટો એ નિષ્કર્ષ પર આવવામાં ન્યાયસંગત ન હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ને વસીયત અમલમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો તેવું ઠેરવવામાં આપણને કોઈ મુશ્કેલી નથી.

નીચેની કોર્ટોએ વસીયતના અમલીકરણના સંબંધમાં પ્રતિવાદીઓની વિરુદ્ધ મુખ્યત્વે બે આધારો પર તારણ નોંધ્યું છે; પ્રતિવાદી નં. ૧, ભલે તેઓ સાક્ષર હતા, તેમણે પ્રશ્નવાળી વસીયત પર પોતાની સહી કરી ન હતી, પરંતુ

પોતાનો ડાબો અંગૂઠો [એલ.ટી.એમ.] મૂક્યો હતો અને ત્રણ સાક્ષીઓમાંથી, માત્ર કે.એસ. પાંડુરંગ રાવની ડબલ્યુ.૩ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી અને અન્ય બે સાક્ષીઓ, એટલે કે વિઠ્ઠલ રાવ અને રાજન્નાની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. તે સાચું છે કે સદાસિવ રાવ સાક્ષર વ્યક્તિ હતા, પરંતુ તેમણે વસીયત પર પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂક્યો તેનું કારણ વસીયત, એક્ષ્હિબિટ ડી.૧૩ માં જ ઉલ્લેખ મળે છે, જેમાં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે નર્વસ નબળાઈના કારણે સદાસિવ રાવના હાથ ધ્રુજી રહ્યા હોવાથી, તેઓ વસીયત પર પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂકી રહ્યા છે. વકીલનામા (એક્ષ્હિબિટ પી.૨૮) પર પણ પ્રતિવાદી નં. ૧ એ પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂક્યો હતો, પરંતુ સહી કરી ન હતી. ડબલ્યુ.૩ એ તેમના પુરાવામાં જણાવ્યું કે સદાસિવ રાવ ડાયાબિટીસના દર્દી હોવાથી અને તેમના હાથ ધ્રુજી રહ્યા હોવાથી, તેમણે વસીયત પર સહી કરી ન હતી પરંતુ તેના પર પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂક્યો હતો. ટેસ્ટેટર, જેઓ દાવાના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન અવસાન પામ્યા હતા, જેમ કે ઉપર જણાવેલ છે, તેમની ડબલ્યુ.૧ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેમના પુરાવામાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે નર્વસ અક્ષમતાને કારણે તેઓ વસીયત પર પોતાની સહી કરવાની સ્થિતિમાં ન હતા. આમ, ટેસ્ટેટર દ્વારા તેના પર સહી ન કરવા અને પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂકવા માટે વસીયતમાં આપવામાં આવેલ કારણ માત્ર ડબલ્યુ.૧ અને ૩ ના પુરાવાથી જ સમર્થન પામતું નથી, પરંતુ એ હકીકત દ્વારા પણ સમર્થન પામે છે કે તેમણે વકીલનામા [એક્ષ્હિબિટ પી/૨૮] પર પણ

પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂક્યો હતો. આ હકીકતો દર્શાવે છે કે પહેલો આધાર જેણે નીચેની કોર્ટોને એવું ઠેરવવા માટે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે પ્રતિવાદીઓ વસીયતનું યોગ્ય અમલીકરણ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે તે અવાજબી હતો.

જ્યાં સુધી અન્ય આધારનો સંબંધ છે, ડબલ્યુ.૩ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ટેસ્ટેટર દ્વારા બોલાવવામાં આવતા, તેઓ અન્ય બે સાક્ષીઓ, એટલે કે વિઠ્ઠલ રાવ અને રાજન્ના સાથે વકીલની ઓફિસે ગયા હતા, અને ત્યાં, તેમની હાજરીમાં અને અન્ય સાક્ષીઓની હાજરીમાં, વસીયતની સામગ્રી માત્ર ટેસ્ટેટરને વાંચી સંભળાવવામાં આવી ન હતી, પરંતુ તેમણે જાતે પણ તેની સામગ્રી જોઈ હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે ટેસ્ટેટર સારું સ્વાસ્થ્ય જાળવી રહ્યા હતા અને માનસિક રીતે સ્વસ્થ હતા. સાક્ષીએ ત્યારબાદ જણાવ્યું કે ટેસ્ટેટરે તેમની હાજરીમાં વસીયતના દરેક પૃષ્ઠ પર તેમના એલ.ટી.એમ. મૂક્યા હતા જેને એક્ષ્હિબિટ્સ ડી.૧૩(એ) થી ડી.૧૩(જે) તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમણે તેને પ્રમાણિત કર્યું અને વસીયત પર પોતાની સહી મૂકી જેને એક્ષ્હિબિટ ડી.૧૩(કે) તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી. તેમણે ત્યારબાદ જણાવ્યું કે અન્ય બે સાક્ષીઓએ પણ વસીયત પર પોતાની સહીઓ મૂકી હતી અને તેમણે તેમને ઓળખ્યા જેમને એક્ષ્હિબિટ્સ ડી.૧૩(એલ) અને ડી.૧૩(એમ) તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યા હતા. ડબલ્યુ.૩ એ છેલ્લે જણાવ્યું કે તેમને વસીયતના અમલીકરણના બે દિવસ પછી સબ–રજિસ્ટ્રારની ઓફિસે

જવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી જ્યાં તેમણે સબ–રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ હાજરી આપી હતી અને ત્યાં તેમની હાજરીમાં ટેસ્ટેટરે પોતાનો એલ.ટી.એમ. મૂક્યો હતો, જેને એક્ઝિબિટ ડી.૧૩(એન) તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેમણે તેને પ્રમાણિત કર્યું હતું અને તેમની સહી એક્ઝિબિટ ડી.૧૩(પી) તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી. અમારા મતે, આ સાક્ષીના પુરાવામાં કોઈ ખામી નથી અને અન્ય બે સાક્ષીઓની તપાસ ન કરવા માટે પ્રતિવાદીઓની વિરુદ્ધ અનુમાન તારવવામાં નીચેની કોર્ટો ન્યાયસંગત ન હતી. હાથ પરના કેસમાં, ન તો વસીયત પર ટેસ્ટેટરના એલ.ટી.એમ. નકારવામાં આવ્યા છે કે ન તો કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે કે પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા છે કે ટેસ્ટેટરના એલ.ટી.એમ. કોરા કાગળો પર લેવામાં આવ્યા હતા અને તે જ વસીયતમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યા હતા. વાદીએ તેના પિતા સામે ભાગીપત્ર માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેઓ ટેસ્ટેટર હતા, ટેસ્ટેટર દ્વારા આઈટમ નં. ૩ ની મિલકત તેની બીજી પત્ની, પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ) ની તરફેણમાં વસીયત કરવામાં, તેની તરફેણમાં જીવન એસ્ટેટનું સર્જન કરવામાં અને ત્યારબાદ તેના પુત્ર, પ્રતિવાદી નં. ૨ ની તરફેણમાં કરવામાં કોઈ અસામાન્ય વાત ન હતી. એ જણાવી શકાય છે કે વસીયતમાં એવું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે કે ટેસ્ટેટરે અગાઉ જ તેની પહેલી પત્નીના નામ પર એક મકાન ખરીદ્યું હતું જ્યાં વાદી સહિત તેના બાળકો રહેતા હતા અને તેણે સદર મકાન પહેલી પત્નીની ચાર પુત્રીઓને આપ્યું હતું. આ દર્શાવે છે કે તેની બીજી પત્ની અને તેની પાસેથી તેના પુત્રની તરફેણમાં વસીયત

હેઠળ આઈટમ નં. ૩ ની મિલકતની વસીયત કરવામાં ટેસ્ટેટરનું આચરણ અસામાન્ય કહી શકાય નહીં. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે ઠેરવીએ છીએ કે પ્રતિવાદીઓ સદાસિવ રાવ દ્વારા પ્રશ્નવાળી વસીયત યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવી છે તે સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યા અને, પરિણામે, વાદી શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૩ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

છેલ્લે, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે એક્ટની કલમ ૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ હિન્દુ પુરુષનો મિતક્ષરા સહદાયી મિલકતમાં હિસ્સો સહદાયીના બચી ગયેલા સભ્યોને ઉત્તરાધિકાર દ્વારા પ્રાપ્ત થશે નહીં જો તે એક્ટના શેડ્યૂલના વર્ગ I માં નિર્દિષ્ટ સ્ત્રી સબંધી અથવા તેમાં નિર્દિષ્ટ પુરુષ સબંધી પાછળ છોડીને અવસાન પામે છે જે સદર સ્ત્રી દ્વારા દાવો કરે છે, જે ઈવેન્ટમાં સદર હિસ્સો તેના વારસદારો દ્વારા વારસામાં મળશે, તે મુજબ હાઈકોર્ટ એવું ઠેરવવામાં ન્યાયસંગત ન હતી કે વાદી સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં ૧૧/૩૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હતો. કલમ ૬ નું સ્પષ્ટતા ૧ નિર્ધારિત કરે છે કે આ કલમના હેતુઓ માટે, હિન્દુ મિતક્ષરા સહદાયીનો હિસ્સો એ મિલકતમાંનો હિસ્સો ગણવામાં આવશે જે તેને ફાળવવામાં આવ્યો હોત જો તેના મૃત્યુની બરાબર પહેલાં મિલકતનું ભાગીપત્ર થયું હોત, તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના કે તે ભાગીપત્ર દાવો કરવા માટે હકદાર હતો કે નહીં. આ દર્શાવે છે કે

પુરૂષ હિન્દુના હિસ્સાને નિર્ધારિત કરવા માટે, એક કાલ્પનિક ભાગીપત્ર માનવું પડશે અને સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાંનો હિસ્સો, જે કાલ્પનિક ભાગીપત્રમાં તેને ફાળવી શકાયો હોત, તે તેના વારસદારોને પ્રાપ્ત થશે. વાદી–સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે સદાસિવ રાવની પુત્રીઓ તરીકે, પ્રતિવાદી નં. ૧, કર્ણાટક સુધારાની કલમ ૬એ અમલમાં આવવાને કારણે સહદાયી બન્યા હતા અને સહદાયી મિલકતમાં પુત્ર જેટલો સમાન અધિકાર મેળવ્યો હતો, હાઇકોર્ટ કર્ણાટક સુધારો લાગુ પડશે નહીં તેમ ઠેરવવામાં ન્યાયસંગત ન હતી અને તેનાથી વાદી–સામાવાળા અને તેની બહેનોનો હિસ્સો ઘટ્યો હતો. અમારા મતે, કર્ણાટક સુધારો લાગુ પડતો નથી તેમ ઠેરવ્યા પછી વાદી અને તેની બહેનોનો હિસ્સો ઘટાડતા હાઇકોર્ટે આપેલા નિર્ણય સામે કોઈપણ અપીલની ગેરહાજરીમાં, વાદી માટે સદર નિર્ણયને પડકારવો ખુલ્લો નથી કારણ કે તેના પલટાવાથી વાદી અને તેની બહેનોનો હિસ્સો વધી જશે. તેથી, આ અપીલમાં કર્ણાટક સુધારાની લાગુ પડતી અંગે હાઇકોર્ટના નિર્ણયની ચોકસાઈમાં જવું આ કોર્ટ માટે શક્ય નથી, અને, પરિણામે, અમે તેના પર કોઈપણ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાથી પોતાને રોકીએ છીએ. આમ, સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં પક્ષકારોના હિસ્સા એક્ટની કલમ ૬ ની જોગવાઈઓ અનુસાર નિર્ધારિત કરવા પડશે. હાલના કેસમાં, જો ભાગીપત્ર થયું હોત, તો એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ને તેમની બીજી પત્ની ઉપરાંત બે પુત્રો હતા, તેમને સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં $૧/૪$ મો હિસ્સો ફાળવવામાં આવ્યો હોત

અને $૧/૪$ મો હિસ્સો દરેક બે પુત્રો–વાદી અને પ્રતિવાદી નં. ૨ ને અને પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ) ને ગયો હોત, જેઓ પ્રતિવાદી નં. ૨ ના માતા હતા. એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે પ્રતિવાદી નં. ૧ નું દાવાના પેન્ડિંગ રહેવા દરમિયાન અવસાન થયું, તેનો $૧/૪$ મો હિસ્સો, જે તેને કાલ્પનિક ભાગીપત્રમાં મળ્યો હોત, તે તેના દસ વારસદારો દ્વારા વારસાઈ દ્વારા પ્રાપ્ત થશે, જેઓ વાદી અને પ્રતિવાદીઓ છે. આમ, શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૧ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં વાદી, પ્રતિવાદી નં. ૨ અને પ્રતિવાદી નં. ૧(ઇ) નો હિસ્સો, જે સંયુક્ત કુટુંબની હતી, તે દરેક ૧૧/૪૦મો હશે અને જ્યાં સુધી સાત પુત્રીઓનો સંબંધ છે, એટલે કે પ્રતિવાદીઓ નં. ૧(એ) થી ૧(ડી) અને ૧(એફ) થી ૧(એચ), તેમાંથી દરેક તેમાં ૧/૪૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હશે. શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૨ તરીકે વર્ણવેલી અલગ મિલકતમાં, વાદી સહિત દસ વારસદારોમાંથી દરેક ૧/૧૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર હશે.

પરિણામે, અપીલ આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદાઓ અને ડિક્રીઓમાં તે હદ સુધી ફેરફાર કરવામાં આવે છે કે વાદી આઇટમ નં. ૧ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં ૧૧/૪૦મો હિસ્સો અને આઇટમ નં. ૨ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં ૧/૧૦મો હિસ્સો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે, પરંતુ તે શેડ્યૂલમાં આઇટમ નં. ૩ તરીકે વર્ણવેલી મિલકતમાં કોઈપણ હિસ્સો મેળવવા

માટે હકદાર રહેશે નહીં. કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં.

એસ.કે.એસ.

અપીલ આંશિક રીતે મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.